

E-DEVLET UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR İNCELEME: POLONYA VE SLOVAKYA ÖRNEĞİ

*Sevil BİNCAN**

Geliş/Received: 28.09.2019

Kabul/Accepted: 23.04.2020

Öz

Teknolojik alanda meydana gelen gelişmeler vatandaşlar ile yönetim arasındaki iletişimin yeniden yorumlanmasını sağlamaktadır. Bu gelişmeler vatandaşın bilgiye erişimini ve yönetim sürecini denetlemelerini kolaylaştırmaktadır. Bu doğrultuda ülkeler; Avrupa Birliği (AB) gibi örgütler rehberliğinde kurumsal mekanizmalarda karşılaşılan kırtasiyecilik problemini azaltmak, küreselleşmeyle birlikte artan rekabet ortamında ayakta kalabilmek, teknolojik ilerlemelere uyum sağlayabilmek için e- dönüşüm sürecine girmektedir. Örneğin; 2001 yılında yapılan Göteburg Zirvesi'nde içlerinde Slovakya ve Polonya gibi Eski Demir Perde ülkelerinin de bulunduğu Birliğe aday 13 ülke tarafından e- Avrupa+2003 Eylem Planı kabul edilmiştir. Bu ülkeler bilgi toplumunun oluşturulması hususunda çeşitli düzenlemeler hayata geçirmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı Eski Demir Perde ülkesi olan ve Birliğe dahil olabilmesi için radikal bir demokrasi dönüşümüne tabi tutulan Slovakya ve Polonya'nın e-devlet uygulamalarını incelemek ve Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) verileri, AB ülke raporları referans alınarak bu uygulamaların başarılarını karşılaştırmalı bir biçimde saptamaktır.

Çalışmanın sonucunda şu bulgular elde edilmiştir; Avrupa Birliği'nin kamu yönetiminde bütünleşme politikası Sovyet yönetim geleneğine sahip bu iki ülke de bilgi toplumunun oluşturulmasına ilişkin yürütülen çalışmaların benzerlik göstermesinde etkili olmuştur. Ancak, bu iki ülke Birliğe aynı dönemde dahil olsa da Eurostat verileri doğrultusunda (resmi formları indirme, kamu otoriteleri ile etkileşim ve kamu kurumlarının web sitelerinden bilgi edinme) Polonya'nın göstermiş olduğu performans başarısı gerek Slovakya'nın gerekse AB ülkelerinin ortalamasının altında kalmıştır. Polonya'da e-yönetim anlayışı ekseninde her ne kadar ilerleme kaydedilmiş olsa da bazı hususlarda (e-hizmetlerin bir bütünlük çerçevesinde yürütülmemesi ve düşük kalitede olmasından dolayı yurttaşların e-hizmetleri etkin bir biçimde kullanamaması gibi) eksiklikler görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Polonya, Slovakya, e-devlet, e-demokrasi, e-yönetişim

A REVIEW ON E-GOVERNMENT APPLICATIONS: THE EXAMPLE OF POLAND AND SLOVAKIA

Abstract

Developments in the technological field provide the renewal of communication between citizens and management. These developments make it easier for the citizen to access information and control the management process. In this direction, countries are guided by organizations such as the European Union; to enter into an e-transformation process in order to reduce the paperwork problem encountered in institutional mechanisms, to actively participate in the management process of the citizen, to survive in an increasing competitive environment with globalization, to adapt to technological progress. For example; In the Gothenburg Summit held in 2001, the e-Europe + 2003 Action Plan was adopted by the

*Bilim Uzmanı, Uludağ Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, sevilbincan.10@hotmail.com, ORCID İD NUMBER: 0000-0001-6468-2651

candidate countries of the Union, including the former Iron Curtain countries such as Slovakia and Poland. These countries implement various regulations on the establishment of an information society. The aim of this study, to examine the e-government practices of Slovakia and Poland, which the former Iron Curtain country and underwent a radical democratic transformation in order to be included in the Union, and to analyze the achievements of these practices comparatively with reference to the EU country reports and The European Statistical Office (Eurostat) data.

As a result of the study, the following findings were obtained; the integration policy of the European Union in public administration has been influential in the similarity of the studies carried out for the formation of an information society in these two countries which Soviet governance tradition. But, although these two countries joined the Union in the same period, the performance of Poland remained below the average of both EU countries and Slovakia according to Eurostat data (downloading official forms, interacting with public authorities and obtaining information from public institutions websites). Although some progress has been made in Poland on the axis of e-management, there are some shortcomings (such as the lack of integrity of e-services and the inability of citizens to effectively use e-services due to their low quality).

Keywords: Poland, Slovakia, e-government, e-democracy, e-governance

GİRİŞ

Teknolojik, sosyo-ekonomik ve siyasal alanda meydana gelen dönemsel değişimlere göre kamu kurumlarının kendilerini yenilemeleri gerekmektedir. Kurumların vatandaşların beklentilerini karşılayamaması, yönetim mekanizmasındaki bazı ihtiyaç veya aksaklıklar, kurumun kendini bazı alanlarda yetersiz görmesi ve akabinde sosyal, ekonomik ve teknolojik yenilikler bu süreçte etkili olmaktadır. Kurumların yeniden yapılandırma sürecine girmesini etkileyen diğer bir faktör ise AB gibi kurumların varlığıdır. AB aday ve üye ülkelere direktif ve önerilerde bulunarak ulusal kamu yönetim sistemlerinin ombudsmanlık kurumu, mali şeffaflığın sağlanması gibi farklı alanlarında yeniden yapılandırılmasında öncü bir rol oynamaktadır. Aday ve üye ülkelerden yeniden yapılandırılması istenilen diğer bir alan ise e-devlet uygulamalarıdır.

E- devlet uygulamaları ile birlikte bireylerin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanım sürecine uyum sağlaması ve yönetim sürecine aktif olarak katılımının sağlanması amaçlanmaktadır. AB'nin bu alanda attığı ilk somut adımlardan birisi de 19- 20 Haziran 2000 tarihinde Feira Zirve'sinde kabul edilen e-Avrupa 2002 Eylem Planı'dır (<http://www.bilgitoplumu.gov.tr/bilgi-toplumu/e-donusum-projesi/>, 2019).

Diğer bir adım ise Haziran 2001'de Göteborg'da Polonya ve Slovakya'da dahil 13 aday ülke tarafından kabul edilen 'e-Avrupa+ 2003 Eylem Planı'dır. Adaylık sürecinde bu Planı imzalayan ve günümüzde Birliğe üye ülke olan Polonya ve Slovakya bu alanda çeşitli düzenlemeler hayata geçirmektedir. Örneğin; Polonya'nın onayladığı 'e-Europe 2005' programı kapsamında 2002 yılında hayata geçirilen "Polonya Giriş Kapısı (Wrota Polski)" projesi gibi. Slovakya'da ise Temmuz 2006'da vatandaşların kamu kurumlarıyla iletişimini kolaylaştırmak için hükümet tarafından bir web portalı (portal.gov.sk.) oluşturulmuştur (European Commission, 2015: 13). Bilgi toplumunun oluşturulması bağlamında atılan bu adımlar; vatandaşların aktif bir şekilde katılımını sağlamakta, kurumların yetersizliklerini azaltmakta ve geleneksel demokratik süreçlerin internet ortamında uygulanması anlamına gelen e-demokrasinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Çalışmada bu iki ülkenin tercih edilmesinin nedeni ise; 2004 yılında Birliğe katılan bu iki ülkenin önceden Eski Demir Perde ülkesi olması ve AB uyum süreci kapsamında gerçekleştirmiş oldukları bilgi toplumunun oluşturulmasına ilişkin düzenlemelerin başarılarının

değerlendirmek istenilmesidir. Bu kapsamda Eski Doğu Bloku ülkesi olan bu ülkelerin e- devlet uygulamaları bağlamında gerek birbirleriyle gerekse AB ülkelerinin ortalama standartları ekseninde başarıları değerlendirilmektedir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde e-devlet, e-demokrasi ve e- yönetim kavramları hakkında bilgi verilmekte ve e-demokrasi ile e-devlet arasındaki ilişki değerlendirilmektedir. İkinci bölümde Polonya ve Slovakya'nın e-devlet alanında hayata geçirmiş oldukları uygulamalar hakkında bilgi verilmektedir. Son bölümde ise bu iki ülkenin e-devlet alanındaki uygulamaların başarıları Eurostat verileri, Birleşmiş Milletler (BM) raporları dikkate alınarak karşılaştırmalı bir biçimde analiz edilmektedir.

2. E- DEMOKRASİ VE E- DEVLET ARASINDAKİ İLİŞKİ

21. yüzyılda kamu hizmetinin sunulması hususunda bilgi ve iletişim teknolojileri yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Bu doğrultuda kamu hizmetlerinin kalitesi artırılmakta, mekan ve zaman bakımından sınırlar kaldırılmakta, yönetim-vatandaş arasında iletişim güçlenmekte, kırtasiyecilik ve bürokratik işlemler azalmakta, yönetim sürecinde şeffaflık sağlanarak denetim kolaylaşmakta ve kamu hizmetlerinin yürütülmesinde etkinlik ve verimlilik artırılmaktadır (Ekşi, 2019: 151). Kurumlar; bu vasıta ile hem çağın koşullarına ayak uydurabilmekte hem de AB'nin kamu yönetimine ilişkin politikalarında ön plana çıkan 3E (etkililik, etkinlik ve verimlilik) ilkelerini hizmet sunumunda aktif bir biçimde uygulayarak vatandaş-yönetim arasındaki güven açığını en aza indirebilmektedir.

Teknoloji ve telekomünikasyon alanındaki ilerlemelerin yönetim alanına dahil edilmesi ile birlikte kamu kurumları tarafından sunulan hizmetlerin ve kamu kurumları- yurttaşlar ya da kamu kurumları-işletmeler arasındaki ilişkilerin yapısı ve şekli değişmiştir. E- devlet sistemine geçilmesiyle birlikte bu değişim ve yenilik süreci kapsamında kamuoyu ve sürecin diğer aktörleri bilgilendirilmekte, sunulan hizmetlerin kalitesi iyileştirilmekte, kamu yönetimi kapsamındaki örgütsel yapı geliştirilmektedir (Yıldız ve Leblebici, 2018: 12). Diğer bir ifadeyle bilgi teknolojileri üzerindeki gelişmeler devlet birimleri tarafından sunulan kamu hizmetlerinin dönüşümünü gerçekleştirmekte ve bu dönüşüm ile birlikte demokratik süreçte aktif olarak rol oynayan bilinçli bir paydaşın- yurttaşın varlığı ön plana çıkmaktadır.

Bu bağlamda e-devlet; günümüzdeki teknolojik, elektronik ve telekomünikasyon koşullardaki iyileştirmelerin adalet, güvenlik, mali yönetim gibi alanlarda sunulan kamu hizmetlerinin daha aktif ve daha verimli bir şekilde yürütülmesini ve yurttaşın yükümlülük ve ödevlerini daha kolay bir şekilde ifa etmesini sağlayan bir projedir. Bu proje kapsamında yürütülen uygulamaların temel kamu hizmetlerini kapsayacak nitelikte olması ve devletin organları tarafından yürütülmeyen ancak kamu hizmeti niteliğindeki hizmetlerin elektronikleştirilmesi kapsamında devletin denetimi ve desteğinin sağlanması gerekmektedir (Yıldırım vd., 2003: 103).

Ülkeler çapında yürütülen e-devlet uygulamalarının bir çok yararı vardır. Bunlardan bazıları ekonomik kalkınmanın ve sosyo-kültürel yaşamın iyileşmesi, yaşam kalitesinin artması ve katılımcı demokrasinin güçlenmesidir. Ülkelerin hayata geçirdikleri e-devlet uygulamaları sonucunda ortaya çıkan kitlesizleştirme özelliği ve kullanılan yeni bilgi aktarma araçları devlet ve birey arasındaki iletişimin artmasını sağlamaktadır. Böylelikle vatandaşlar, yönetim sürecinde aktif bir şekilde rol oynayabilecektir. Temsil gücünü kazanan vatandaşlar zamanla doğrudan demokrasinin bir unsuru haline gelecektir (Ateş, 2009: 82). Diğer bir ifadeyle e-devlet uygulamaları doğrudan demokrasi yolunda atılan adımlardır denilebilir. Demokrasiye katılımın derinleşmesi ve geliştirilmesinde yani e- demokrasinin yerleşmesinde e-devlet uygulamaları

önemli bir rol oynamaktadır (Maraş, 2011: 137).

Demokrasinin farklı bir boyutu olan e-demokrasi ise siyasal katılımın önündeki engelleri kaldırmakta, erişim kolaylığını sağlamakta, bilginin vatandaşlara eşit bir şekilde ulaşmasını sağlamakta, ulusal ve uluslararası yeni kamusal alanların ortaya çıkmasında rol oynamakta, ifade özgürlüğünü ve öz yönetimi sağlayarak katılımcı demokrasinin gerçekleşmesinde önemlidir. Bu perspektiften bakıldığında e-demokrasinin temsili demokrasinin bazı problemlerine de çözüm önerileri sunduğu söylenilebilir. Örneğin; e-demokrasi temsili demokrasinin özel çıkarlar tarafından kullanılmasının ve söz konusu çıkarların istikrarsızlık yaratan kavga ve çekişmelere yol açmasının önüne geçmektedir. Diğer bir ifadeyle zaman alıcı ve yorucu siyasal anlaşmazlıklar ortadan kaldırılabilir ve kanunlar daha kısa sürede ve etkili bir şekilde hazırlanabilecektir (Sansarcı, 2013: 59).

Günümüzde meşruiyet ve güven bunalımlarına karşı bir çözüm niteliğinde olan e-demokrasi anlayışı bilgi toplumu tarafından önemli ölçüde talep edilmektedir. Bu durumun birden çok nedeni mevcuttur. Son dönemde kendisine sunulan bilginin geçerliliğini araştıran, sorgulayan dolayısıyla bilinçlenen ve zor ikna olan bir vatandaş imajı karşımıza çıkmaktadır. Bu gerekçeyle sorgulayan ve şüphe duyan vatandaş figürünün yönetime karşı duyduğu güven kaybını mümkün olduğunca azaltabilmek adına dijital tekniklerle desteklenen yönetim projelerinin uygulanması gerekmektedir (Delibaş ve Akgül, 2010: 123). Ancak her ne kadar e-demokrasi temsili demokrasinin eksikliklerini gidermek adına dijital tekniklerle destek sağlasa da bu durum bazı problemleri beraberinde getirebilmektedir. Örneğin, gerek sanal dünyadaki yanlış bilgilendirmeler gerekse sanal tehditler vatandaşlar için risk oluşturabilmektedir.

2.1. Kavramsal Çerçeve: E-Devlet, E- Demokrasi ve E- Yönetişim

“Elektronik” ile “devlet”, “demokrasi”, “yönetişim” gibi kelimelerin birlikte kullanılarak e-devlet, e-demokrasi, e- yönetim gibi kavramların ortaya çıkmasındaki süreç siyaset ile iletişim teknolojileri arasındaki ilişkinin daha sıkı bir şekilde kurulmasıyla başlamıştır. Bu süreç devletin vatandaşlara nitelikli kamu hizmeti sunan bir kurum olarak konumlanmasını ve bu konumlanmanın küresel gelişmeler bağlamında önemli bir faktör olan bilgi ve iletişim teknolojileri ile birlikte daha gerçekleşebilir bir şekilde ortaya çıkmasını sağlamıştır (Uçkan, 2003: 24-25). Kamusal meselelerin tartışılması adına müzakereci bir ortamın varlığına duyulan ihtiyaç, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, değişen koşullarla birlikte yurttaşların yönetsel sürece katılma ve denetleme isteği gibi etmenler bu sürecin hızlanmasında rol oynamıştır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerle ilerlemeler bağlamında günümüzde popüler bir anlayış olan e-devlet kavramını Işık; “kamu hizmetlerinin yapılması ve vatandaşlara sunulması sırasında bilgi ve iletişim alanındaki teknolojik olanakların kullanılması” şeklinde tanımlamaktadır (Balcı, 2003: 266’dan aktaran Işık, 2006: 9). Baştan ve Gökbnar (2004: 72) ise: “hükümet içerisinde, hükümet ile yerel düzeydeki kuruluşlar, vatandaşlar ve işletmeler arasındaki bilgi alışverişinde, işlemlerde belli bir kalite düzeyinde herkese eşit dağıtımı, hızlılığı, verimliliği, etkinliği, saydamlığı, hesap verebilirliği sağlamayı, vatandaşları bilgiye erişim ve kullanım vasıtasıyla yetkilendirmeyi ve 7 gün 24 saat kamu hizmetinin sunulmasını temel alan yönetim sistemi” şeklinde tanımlamaktadır.

Kamu yönetimi reform çalışmaları bağlamında ön plana çıkan e-devlet uygulamalarıyla birlikte kurumsal yapı, strateji ve teknoloji bir bütün olarak kullanılmaktadır. Bu sayede yurttaşların kurumlarla olan etkileşim ve işlemlerinin elektronik ortamda, ağlar üzerinden yürütülmesi amaçlanmaktadır. Belirlenen hedeflerin arzu edildiği şekilde yürütülebilmesi için e-devlet sistemine ilişkin araçların rasyonel bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Bu

bağlamda günümüzde sürekli kendini revize eden e-devlet uygulamaları (web siteleri, elektronik formlar, e-mail, e-oylama vb) önemli bir rol oynamaktadır (Özer, 2017: 464). Bu uygulamaların başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için mevcut altyapı yetersizliği, bilgi iletişim teknolojilerini kullanmaya yönelik eşit imkanlardan yararlanma gibi problemlerin mümkün olduğunca en aza indirilmesi gerekmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonu kolaylaştıran ve reform çalışmalarını hızlandıran e-devlet sisteminin temel unsurları ise şunlardır; sunduğu hizmetler ve bu hususta kullandığı girdiler açısından e-devletin temel ayağını oluşturan **devletler**; teknolojik imkanlara sahip, bilgi-okur yazarı olan ve katılım ilkesinin önemli bir ayağını oluşturan **vatandaşlar**, ağ teknolojileri alanına önemli yatırım ve destekte bulunan **şirketler**, e-devlet organizasyonunun ağ ortamına taşınmasında önemli rol oynayan belediye, dernek, üniversite gibi **kurumlar**, teknolojik alanda gerekli bilgi ve donanıma sahip, bu alandaki gelişmeleri takip eden ve uygulayan **kamu çalışanlarıdır** (Kırçova, 2003: 17-22). E- dönüşüm sürecinin sağlıklı bir biçimde yürütülebilmesi ve gelişimi farklı kademelerde yer alan bu aktörlerin birbirleriyle iletişim halinde olmasıyla mümkündür.

E-devlet dışında bilgi toplumu kavramı üzerine inşa edilen diğer kavramlar ise e-yönetişim ve e-demokrasidir. E- yönetişim; “kamusal yönetişimin de hedefleri arasında sayılan siyasal iktidarın temel siyasa hedeflerinin gerçekleşmesini temin üzere ortaya atılmış bir kavram”dır. E- yönetişim kavramı e-devlet uygulamalarıyla birlikte toplumsal dinamikler tarafından bir bütün haline gelmiştir. Genel itibarıyla kendi içerisinde katılımçılık, saydamlık ve hesap verebilirliği barındıran bir kamu yönetimi alanı oluşturulmak istenilmiştir (Demirel, 2010: 66). E-demokrasi ise; “vatandaşların, politikacıları hareketlerinden ötürü hesap verebilir kılmasını güçlendiren ve siyasi temsilciler ile vatandaşlar arasındaki iletişimini kolaylaştırarak temsilcilerin sorumluluklarını artıran bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması” anlamına gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında e-demokrasinin üç temel hedefi vardır. Bunlar;

- Politika oluşturma sürecinde şeffaflığının artırılması ve bilgi erişiminin sağlanması
- Vatandaşlara eğitim verilerek onların bilinçlendirilmesi ve tartışılmasına yönelik yeni alanlar açarak düşünce yapısının geliştirilmesi
- Doğrudan katılımın gerçekleştirilmesi (Maraş, 2011: 131).

Sansarcı'ya göre e-demokrasi; “kamu hizmetinin bir bütün olarak toplum yerine bireyin kendine özgü ihtiyaçlarına göre yeniden biçimlendirildiği, devlet ve vatandaşlar arasındaki etkileşim çerçevesi” dir. Diğer bir ifadeyle e-demokrasi, “vatandaşların devletin politika yapımına katılmasını sağlaması suretiyle, bilgi, oylama ya da tartışma gibi devlet ve vatandaşlar arasındaki tüm elektronik iletişim formlarını kuşatan süreç ve yapılar”dır (Sansarcı, 2013: 57).

Yaşayan bir süreç olan demokrasi günümüzdeki teknolojik gelişmelerle birlikte e-demokrasi adı altında yeni bir kimlik kazanmıştır. E- demokrasi bağlamında ortaya çıkan uygulamalar geniş bir alanı kapsamaktadır. Vatandaşların ulusal, bölgesel vb. ölçekte farklı hususlarda internete bağlı kamu siteleri üzerinden oy kullanmasını sağlayan *e-oylama*; vatandaşların seçilmişlerle iletişim kurmasına imkan veren *chat odaları*, kamusal alana ilişkin hususlarda hükümet üzerinde baskının kurulmasını sağlayan *çevrim içi protesto ve imza kampanyaları* e-demokrasi uygulama alanlarından bazılarıdır (Uçkan, 2003: 39). Bu tür uygulamalar ve kamu kurumlarınca sunulan online hizmetler işlemlerin otomatikleşmesini sağlamakta ve aktörler arasındaki ilişkilere farklı bir boyut kazandırmaktadır.

Bu tür uygulamalarla aktif bir role bürünen e-demokrasinin kamu yönetimine birçok faydası bulunmaktadır. Örneğin; karar alım aşamasında şeffaflığın sağlanması diğer bir ifadeyle yöneticilerin vatandaşla arasına koyduğu mesafelerin kaldırılması, vatandaşların demokrasi algısının güçlendirilmesi, teknoloji yoluyla bilgi ve belgelere ulaşımın kolaylaşması, katılım hususunda fırsat eşitsizliğinin ortadan kaldırılması bunlardan bazılarıdır. Ancak burada unutulmaması gereken nokta e-demokrasinin aktif bir şekilde işleyebilmesi için vatandaşında aktif olarak yönetime katılım isteğinin olması ve ülkedeki demokrasi kültürünün pekişmesi gerekmektedir. Aksi halde e- demokrasi modeli de problemleri çözmede yeterli olamayabilir (Ekşi, 2019: 150).

3. POLONYA VE SLOVAKYA'DAKİ E-DEVLET UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

E-Avrupa + Eylem Planı, Orta ve Doğu Avrupa'ya katılım ülkeleriyle birlikte Haziran 2001'de, Avrupa Komisyonu tarafından yayınlandı. Bu planın amacı, Slovakya ve Polonya dahil olmak üzere katılım ülkelerinde bir bilgi toplumunun gelişimini teşvik etmektir. Çalışmanın bu kısmında Birliğe üye ülke olan Polonya ve Slovakya'nın e-devlet uygulamalarına ilişkin attıkları adımlar değerlendirilmektedir.

3.1. Slovakya'da Yürütülen E-Devlet Düzenlemeleri

Slovakya hükümeti, AB'nin bilgi toplumu hakkında ilan ettiği objektifleri takip etmek için kamu yönetimi alanında yürütülen reformu sürecinde ilerlemektedir. Yürütülen bu reformlarla birlikte bilgilendirilmiş toplumun en önemli etkisinin, yeni bir sosyal, başarılı ekonomik ve politik yaşam kalitesi oluşturulması olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca bu süreçte bilgi biliminin yöntem ve araçlarından yararlanma konusunda bilgi toplumu oluşturulmasına katkı sağlayacak koşulların yaratılması da beklenmektedir (Lovacka, 2006: 326).

Slovakya'nın bilgi toplumunun oluşturulması sürecinde atmış olduğu adımları kısaca şu şekilde özetlemek mümkündür; AB'nin Veri Koruma Direktifine (95/46 / EC) karşılık olarak Temmuz 2002'de 428/2002 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun kabul edilmiştir. Bu kanun ile birlikte yeni bir Kişisel Veri Koruma Ofisi kurulmuş ve kişisel verilerin korunması için Komisyon Üyesi' nin bağımsızlığı güçlendirilmiştir. Bunun yanı sıra Mart 2002'de Elektronik İmzalar ile ilgili 215/2002 sayılı Kanun kabul edilmiştir. Bu Kanun elektronik imzanın kullanım koşullarını yasal olarak el yazısı imzasına eşdeğer olarak tanımlamaktadır. 2003 yılında ise devlet idaresi ve ilgili bağımsız kuruluşlar tarafından sunulan kamu hizmetleri ile ilgili bilgilere tek bir elden ulaşılmasını sağlamak amacıyla Ulusal Kamu İdaresi portalı 'Obcan. sk' (Citizen. sk) kullanıma sunulmuştur (European Commission, 2015: 14).

2006 yılının Aralık ayında, Bratislava bölgesindeki Kamu İdaresi çalışanları, Avrupa Sosyal Fonu tarafından finanse edilen ücretsiz Avrupa Bilgisayar Ehliyeti (ECDL) kursları sayesinde bilgisayar bilgilerini geliştirmeye başladı. Eğitim programı Slovak Ulaştırma, Posta ve Telekomünikasyon Bakanlığı'nın sorumluluğundadır. Ayrıca Temmuz 2006'da Hükümet, vatandaşların kamu kurumlarıyla iletişimini kolaylaştırmak için portal.gov.sk şeklinde bir web portalı oluşturdu. Bunun yanı sıra Aralık 2007'de Maliye Bakanlığı, Bilgi Toplumu'ndaki farkındalığı arttırmayı amaçlayan www.informatizacia.sk portalını oluşturmuştur (European Commission, 2015: 13).

Slovak Hükümet Ofisi yönetiminde ve Ulusal Ağ ve Elektronik Hizmetler Ajansı (NASES) tarafından işletilen Merkezi Kamu İdaresi Portalı (slovensko.sk) ise kamu idaresinin

bilgi kaynaklarına ve hizmetlerine merkezi ve birleşik bir erişim sağlamaktadır. Portalın en önemli görevleri arasında, ilgilenen tarafa belirli bir e-Devlet hizmetini kullanmaya yönlendirmek ve bir yaşam olayı boyunca gezinmenin yanı sıra faydalı ipuçları ve püf noktaları yönlendirmektir. Portal'da işletme, vatandaşlık, adalet, araç kaydı, sosyal güvenlik ve daha fazlası alanında 800'den fazla e-devlet hizmeti sunulmaktadır (European Commission, 2016: 9).

Avrupa Komisyonu, Ekim 2007'de, Slovakya için 2007-2013 dönemi için bir 'Bilgi Toplumu' Operasyonel Programını onayladı. Program, yeni bilgi ve iletişim araçlarının potansiyelinden yararlanmak için bilgi toplumu altyapısının daha da geliştirilmesi gerektiğini ve e-Devlet hizmetlerinin daha kapsayıcı bir topluma katkı sağlayacağını kabul etmektedir. Programın odak noktası kamu idaresinin dijitalleşmesi, internet altyapısının geliştirilmesi ve geniş bant internet erişiminin kullanılabilirliğinin geliştirilmesi idi (European Commission, 2015: 12).

27 Şubat 2008 tarihinde 131/2008 sayılı Hükümet Kararı ile onaylanan 'Slovak Cumhuriyeti'nin e-Devlet Stratejisi (2008-2013)' e-devletin uygulanması için başlıca bir stratejik belgedir. Bu belgede 2013 yılına kadar gerçekleştirilmesi gereken hedefler yer almaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır; engelliler dahil tüm vatandaşların e-devlet hizmetlerini kullanmalarını sağlamak; şeffaf işlemleri kullanarak, idari işlemleri yerine getirirken vatandaşların ve işyerlerinin idari yüklerini önemli ölçüde azaltmak; yasal işlemlerde kullanılacak kayıtları oluşturmak ve bağlamak; elektronik hizmetlerin sunumunda anahtar araçları uygulamak; e-devlet hizmetleri ve destek operasyonları için ortak güvenli bir altyapı oluşturmak (European Commission, 2016: 17).

21 Mayıs 2011 tarihinde, Slovakya'da yapılan nüfus sayımında vatandaşlara ilk kez elektronik nüfus sayımı formlarını doldurma fırsatı verilmiştir. Elektronik nüfus sayımı formlarına Slovakça, İngilizce ve ulusal azınlık dillerinde erişilebilir ve vatandaşların %7,3'ü tarafından kullanılmıştır (European Commission 2016: 14).

1 Aralık 2013'ten itibaren İçişleri Bakanlığı, e-Devlet alanındaki ve muhtemelen kamu ve özel hizmetlerden diğer alanlardaki kişilerin tanımlanması ve doğrulanması için vatandaşlara eID kartı vermeye başlamıştır. Kredi kartı formatındaki yeni eID kartı, mevcut ulusal kimlik kartının yerine kullanılmakta ve isteğe bağlı elektronik imza işlevselliğini içermektedir. Bir mikroçip kullanarak kart, e-Devlet işlemlerine uygulanabilecek çevrimiçi bir kimlik doğrulama işlevi sağlamaktadır. eID kartındaki veriler teknik olarak ancak güvenlik koduyla vatandaşın rızası ile okunmakta ve eID kartını kart okuyucusuna eklemektedir (European Commission, 2016: 30).

1 Mayıs 2019 tarihinde yürürlüğe giren 95/2019 No'lu Kamu Sektöründe Bilişim Sistemleri Kanunu ise vatandaşların ve işletme sahiplerinin daha yüksek kalitede elektronik hizmetler almasına yardımcı olmak için tasarlanmıştır. Bu mevzuat, kamu sektöründeki bilgi teknolojileri yaşam döngüsünün tamamını düzenlemiştir ve kamu sektöründe elektronik hizmetler içinde yer alan organlara sorumluluklar getirmiştir. Bu Kanun, vatandaşlar ve işletme sahipleri üzerinde dolaylı bir etki yaratmaktadır. Ayrıca, devlet perspektifinden hareketle, eşsiz yazılım çözümleri sağlama alanında daha faydalı lisans politikaları belirleyerek kamu sektöründe maliyet azaltma potansiyeli sunmaktadır (European Commission, 2019: 11).

Slovakya'da e-hizmetlerin sorumluluğu, bilgi toplumu için her zaman daha geniş sorumluluk alanını kapsamıştır. Bilgi toplumu alanında politika oluşturma ve strateji belirleme sorumluluğu, tekrarlanan değişikliklerden geçmiştir. Ulusal Ulaştırma, Posta ve Haberleşme Bakanlığı'nın üç yıllık sorumluluğunun ardından 2006 yılının sonundaki 36 yasal değişiklik, 1 Şubat 2007 tarihinden itibaren Maliye Bakanlığı'nın sorumluluklarını değiştirirken, Hükümet Ofisi'ne ise koordine edici bir rol verilmiştir. Daha önce Ulaştırma, Posta ve Telekomünikasyon

Bakanlığı personeli 2007'deki değişikliklerin bir parçası olarak Maliye Bakanlığına taşınmıştır (European Communities, 2008: 39).

Ulaştırma, Postalar ve Telekomünikasyon Bakanlığı, 2005 yılında Genel Kurulun başkanlığındaki Kamu İdarelerinde Bilgi Sistemlerinin Standardizasyonu Komitesi'ni oluşturdu. Komite bilgi sistemindeki ağlar, erişilebilirlik ve veriler için standartlar oluşturmakla görevlendirilir ve hükümet, yerel yönetim, endüstri ve sivil toplum temsilcilerinden oluşur. Komite dört çalışma grubu oluşturmuştur; ağ standartları, temel veri öğeleri, mekânsal tanımlama, dosya biçimleri (European Communities, 2008: 40).

Slovakya'da yürütülen online kamu hizmetlerinden bazıları şunlardır:

- Elektronik Kamu İhale Bilgi Sistemi (EVO)
- Ulusal Slovak Kütüphanesi portalı
- eID Kart
- Merkez Kamu İdaresi Portalı (slovensko.sk)
- Bilgi Toplumu Birimi'nin portalı (informatizacia.sk)

3.2. Polonya'da Yürütülen E- Devlet Uygulamaları

Eski bir Demir Perde ülkesi olan Polonya'da e- devlet alanında yürütülen çalışmaların 2000'li yıllarda başladığını söylemek mümkündür. Polonya'da e-devlet hizmetlerinin oluşturulmasına yönelik hayata geçirilen ilk düzenleme 14 Temmuz 2000 tarihli Parlamento Kararı'dır (Urbanczyk ve Sorychta, 2012: 213).

Polonya'da bilgi toplumuna yönelik alanları kapsayan, bu alanların temelini oluşturan ya da bu alanları etkileyen birçok yasal düzenleme hayata geçirilmiştir. Örneğin; 16 Temmuz 2004'te yürürlüğe giren Telekomünikasyon Yasası ile birlikte Avrupa Birliği' nin telekomünikasyon pazarının serbestleştirilmesiyle ilgili sekiz direktifi uygulanıldı ve telekomünikasyon altyapısını kullanma ilkeleri belirlendi. Bunun yanı sıra Polonya'da e-devlet gelişiminin önündeki önemli bir engel olan ağ nüfusunun düşük yüzdesinde yer alması problemini aşan, internete erişimi daha kolay ve daha uygun maliyetli hale getirilmesini sağlayan ve Kamu Bilgilendirme Bülteni'nin oluşmasını sağlayan Kamu Bilgilerine Erişim Yasası Ocak 2002'de yürürlüğe girmiştir. Ayrıca elektronik imzanın ıslak imzayla eş değer düzeyde kabul edildiği Elektronik İmza Kanunu ise Ağustos 2006 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun'un 2001 yılında hayata geçirilmesi planlansa da kamuya katılım ve kamu kurumlarının çabalarına çok uzak bir tarihte yürürlüğe girmiş olması sebebiyle bazı kesimler tarafından eleştirilmiştir (Demczuk ve Pawłowska, 2006: 232).

Bilgi toplumunun oluşturulması sürecindeki bir diğer adım ise, 2004-2006 dönemini kapsayan Polonya Bilgi Toplumu'nun Gelişimi Stratejisi'nin oluşturulmasıdır. Bu stratejinin temel amacı, bilgiye dayalı bir ekonominin gelişmesine katkıda bulunmak ve vatandaşların yaşam kalitesini yükseltmektir. Bu stratejik belgenin hedeflerini kısaca şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Tüm vatandaşlara ve iş yerlerine ekonomik, hızlı ve güvenli internet erişimi sağlamak;
- Geniş ve değerli bir çevrimiçi içerik ve hizmet yelpazesi geliştirmek;

- Yaygın bir şekilde bilgi okur yazarlığı elde etmek.

Bu hedeflere ulaşmak için dört öncelik belirlenmiştir. Bunlar; tüm okullar için geniş bant internetin sağlanması; e-Devlet hizmetleri için entegre bir platform olan 'Polonya'ya Ağ Geçidi'nin geliştirilmesi; internette Lehçe içeriğinin geliştirilmesi ve bilgi iletişim eğitimine evrensel erişim (European Commission, 2016a: 18).

Slovakya'da 800'den fazla online kamu hizmetleri sunan Merkez Kamu İdaresi Portalı'nın bir benzeri olan Polonya Giriş Kapısı (Wrota Polski) uygulamasının ilk aşamasını 2005-2006 dönemi için Elektronik Yönetim Geliştirme Eylem Planı oluşturmaktadır. Bu uygulama yaygın olarak bulunabilen bir geniş bant altyapısına dayanan güvenli hizmetleri, uygulamaları ve içeriği teşvik etmeyi amaçlayan eEurope 2005 Planı'nın da yer alan AB önerilerini hayata geçirmek adına atılan ilk adımdır (Urbanczyk ve Sorychta, 2012: 215).

Aralık 2002'de yayımlanan e-Devlet Stratejik Belgesin'de "Polonya Giriş Kapısı" (Wrota Polski) adı altında, elektronik kamu hizmetlerinin sağlanmasını destekleyen entegre bir bilgi sisteminin oluşturulduğu açıklanmıştır (European Commission, 2016a: 18). Wrota Polski uygulaması internet üzerinden kamu hizmetlerinin sağlanmasına olanak tanıyan ve daha geniş anlamda, ülkenin bu alandaki diğer ülkelerle yeni teknikler ve iş birliğine açılması için entegre bir bilgi sistemi oluşturmak için kurulmuştur. Polonya'ya açılan kapı 2005 yılında ePUAP (Kamu Yönetimi Hizmetlerinin Elektronik Platformu) konseptiyle güncellendi. Aslında iki projede aynı varsayımlara dayanmaktadır. Ancak, 2009 yılında Yüksek Kontrol Odası Raporu'nda, e-PUAP ve STAP projesinin (Kamu İdaresi Ağı) uygulanması çok eleştirel bir biçimde değerlendirilmektedir. Bu Rapor'da STAP'ın uygulanmasındaki ilerlemenin ve ayrıca eksik işlevsellik ve çalışmasını engelleyen birtakım hatalar da dahil olmak üzere, e-PUAP'ın uygulanmasındaki birçok eksikliğin olduğu belirtilmiştir (Popiołek, 2013: 400). 2011 yılında ise e-PUAP'ın devamı niteliğindeki e-PUAP2 uygulaması hayata geçirilmiştir.

Polonya'da e-devlet hizmetlerinin sunulmasına ilişkin yetkili makam Dijital İşler Bakanlığı (Ministry of Digital Affairs) 'dır. Bakanlık 16 Kasım 2015 tarihinde kurulmuş ve Kasım 2011'de kurulan İdare ve Sayısallaştırma Bakanlığı'nın yerini almıştır. Kasım 2015'ten bu yana yeni Başbakan Bayan Beata Szydło ile Bakanlık, bilgilendirme ve telekomünikasyona odaklanmış ve kapsamını ve adını Dijital İşler Bakanlığı olarak değiştirmiştir. Yeni bakanlığın misyonu, Polonya'nın kalkınması için dijital bir destek oluşturmaktır. Dijitalleşme, modern yönetim için de anahtardır. Etkili dijitalleştirme üç ayağa dayanır: İnternet erişimi sağlama, web içeriği ve hizmetleri geliştirme ve dijital yeterlilikleri teşvik etme (European Commission, 2017a: 24).

23 Mart 2017 tarihli Bazı Kamu Sicillerine İlişkin Kamu İdaresi Görevleriyle İlgili Belirli Yasalarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ise vatandaşların evden çıkmadan, internet aracılığıyla kamu yönetimi ile ilgili birtakım davaları ele almalarına olanak tanıyan bazı yasal düzenlemeler getirmektedir. Bu değişiklikler vatandaşlara çeşitli sertifikalar veren birçok ofisi ziyaret etmek zorunda kalmadan, yardımlar için başvuruda bulunmalarına yardımcı olmak için atılan bir adımdır (European Commission, 2018: 13).

Polonya'da online olarak sunulan kamu hizmetlerinden bazıları şunlardır (Commission, 2016a):

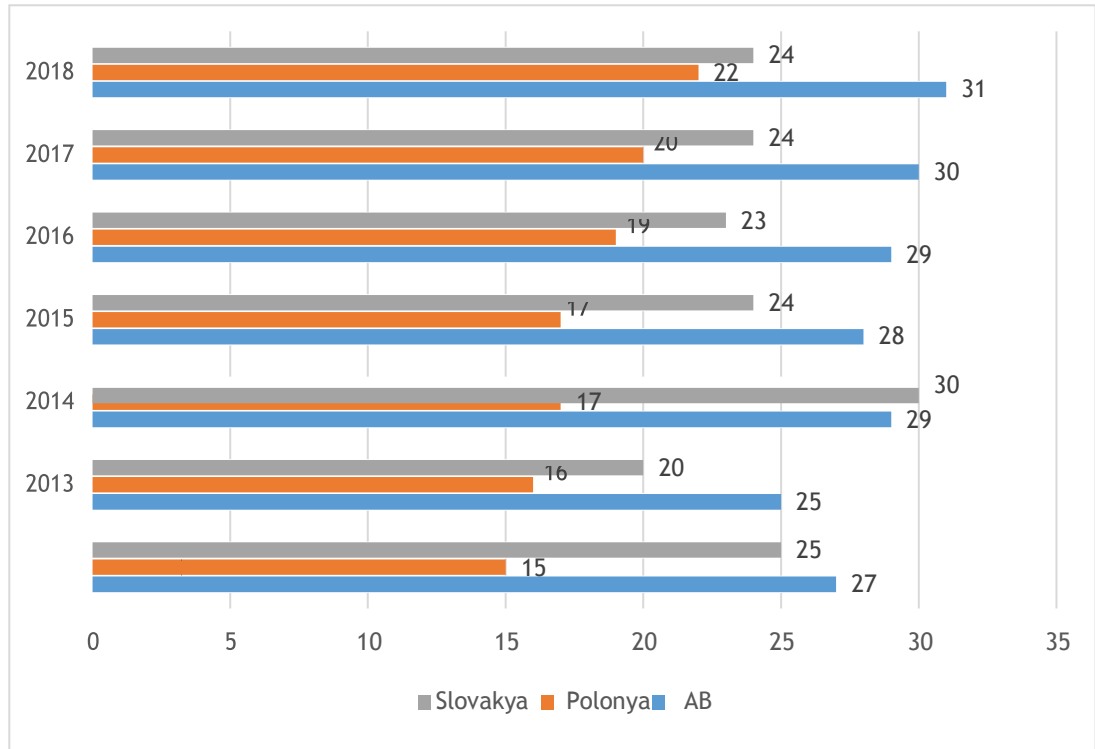
- Polonya Giriş Kapısı
- E-mahkeme (e-court: Prosedürün etkinliğini ve mahkeme işlemlerinde taraflara hizmet kalitesini artırmak amacıyla 2010 yılında oluşturulmuştur.)
- ePUAP ve e-PUAP2 portalı
- Geoportal (Polonya toprakları için mekânsal veriyi bulmaya ve erişmeye izin veren tek erişim noktası)

- STAP (Kamu Yönetimi İçin Güvenli Ağ)

4. POLONYA VE SLOVAKYA'DAKİ E-DEVLET UYGULAMALARININ BAŞARILARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Görüldüğü üzere iki ülkede de e- dönüşüm sürecinde gerek mevzuat alanında gerekse uygulama alanında pek çok düzenleme yürütülmektedir. Peki, yürütülen bu çalışmalar doğrultusunda 2004 yılında Birliğe dahil edilen ve Eski Demir Perde ülkesi olan bu iki ülke başarılı bir rotada ilerleyebiliyor mu?, vatandaşlar işlemlerini yerine getirirken e- devlet hizmetlerinden faydalıyor mu?, ya da vatandaşlar sunulan e-devlet hizmetlerinin ne kadarı hakkında bilgi sahibi? bu soruların cevabını Eurostat verileri ve BM Raporları doğrultusunda vermek mümkündür. 2018 yılına ait Eurostat verilerine göre iki ülke arasındaki resmi formları indirme ve kamu otoriteleri ile etkileşim oranları, kamu makamlarının web sitelerinden bilgi edinilmesi sonuçları hakkında bilgi edinilebilir.

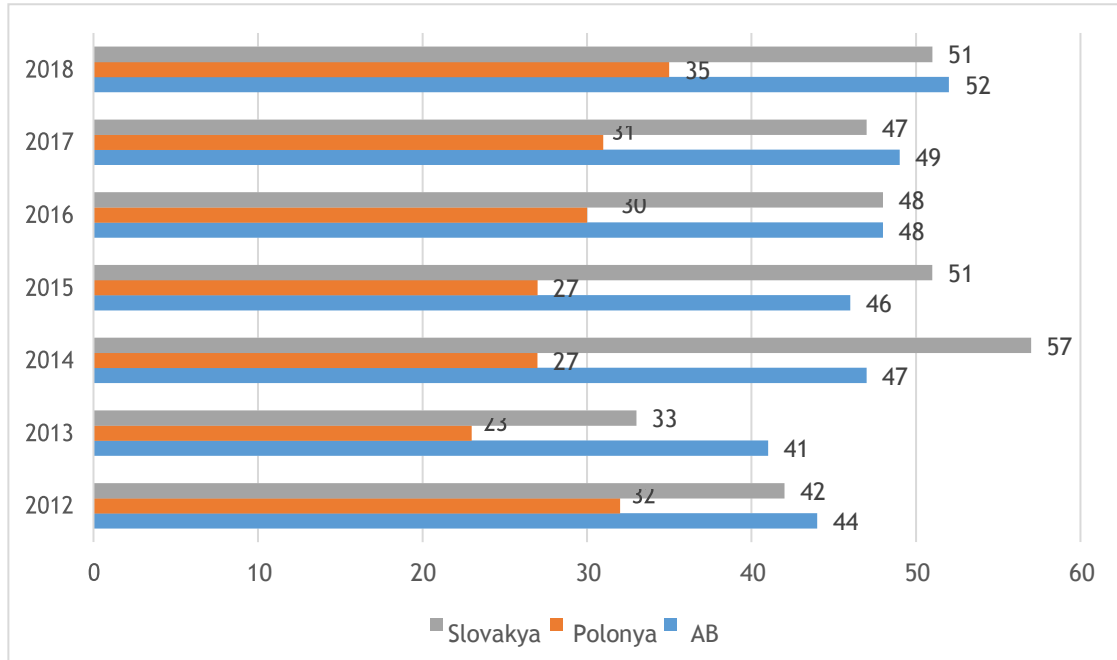
Grafik 1. İnternet kullanımı: Resmi Formları İndirme Açısından Slovakya, Polonya AB Karşılaştırması

Kaynak:<https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tin00013&language=en>, Erişim Tarihi: 09.05.2019

2012-2018 dönemlerine ait Polonya-Slovakya ve AB ülkelerinin resmi formların indirilmesi kapsamındaki bireysel internet kullanım verilerinin gösterildiği bu grafikte; Polonya'nın 2012 yılında internet kullanımı oranı %15 iken Slovakya'nın internet kullanım oranı %25, AB ülkelerini internet kullanım oranı ise %27'dir. 2012 yılında Slovakya ile AB ülkelerinin ortalama internet kullanım verileri arasındaki fark %2 iken, Polonya-AB ülkelerinin ortalama internet kullanım rakamları arasındaki fark %12'dir. 2013 yılında Slovakya'nın internet kullanım oranında %5'lik bir düşüş yaşanmasının ardından, 2014 yılından itibaren %10'luk bir artış yaşanmıştır. 2014- 2018 arası dönemde ise internet kullanım oranı %7'lik bir artış ile birlikte %24'e ulaşmıştır. Polonya'nın internet kullanım oranında ise 2012-2018 yılları arasında %7'lik bir artış yaşanmıştır. AB ülkelerinin ortalama bireysel internet kullanım oranında ise 2012-2018 arası dönemde %4'lük bir artış görülmektedir. 2018 yılında Slovakya ile AB ülkelerinin ortalama internet kullanım verileri arasındaki fark %7 iken, Polonya-AB ülkelerinin ortalama internet kullanım rakamları arasındaki fark %9'dur. Görüldüğü üzere Slovakya ile Polonya'nın resmi formların indirilmesi kapsamındaki bireysel internet kullanım verileri arasındaki fark, Polonya'nın ilerleme kaydetmesiyle birlikte azalmaya başlamıştır. Ancak her iki ülkeye ait veriler, AB ülke ortalamalarının altında kalmaktadır.

Grafik 2. İnternet Kullanımı: Kamu Otoriteleri ile Etkileşim Açısından Slovakya, Polonya ve AB Karşılaştırması

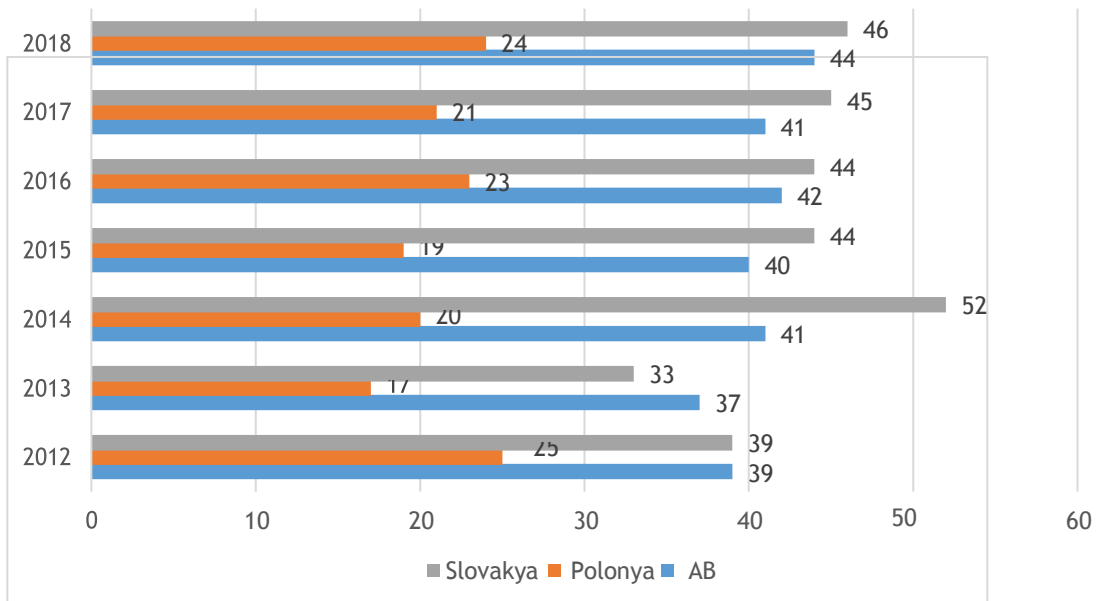
Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plu gin=1&pcode=tin00013&language=en>, Erişim Tarihi: 09.05.2019

2012-2018 döneminde kamu kurumları ile iletişim kurulmasına ait verilerin gösterildiği bu grafikte 2012 yılında Slovakya'nın bu alandaki internet kullanım oranı %42, Polonya'nın %32 ve

AB ülkelerinin ortalama internet kullanım oranı ise %44'tür. Slovakya ile AB ülkelerinin internet kullanım oranı arasındaki fark %2 iken, Polonya ile AB ülkelerinin internet kullanım oranı arasındaki fark ise %12'dir. Slovakya'nın internet kullanım oranında 2012 -2013 yılları arasında %9'luk bir düşüş yaşanmıştır. Ancak 2013 yılından itibaren bu oranlarda bir artış görülmektedir. 2014 yılında %57'e ulaşan bu oran AB ülkelerinin ortalama internet kullanım oranının üzerinde seyretmektedir. 2015-2017 yılları arasında ise %10'luk bir düşüş görülmektedir. 2018 yılında ise %3 'lük bir artış yaşanmıştır. Bu oran AB ülkelerinin ortalama internet kullanım oranından %1 azdır. Polonya'nın bu alandaki internet kullanım oranında da 2012 -2013 yılları arasında %9'luk bir düşüş yaşanmıştır. 2012- 2018 yılları arasında ise bu oran %12 oranında yükselmiştir. 2018 yılında Slovakya ile AB ülkelerinin ortalama internet kullanım verileri arasındaki fark %1'e düşerken, Polonya-AB ülkelerinin ortalama internet kullanım rakamları arasındaki fark ise %18'e yükselmiştir.

Görüldüğü üzere; Polonya'nın kamu kurumlarıyla etkileşim kapsamındaki bireysel internet kullanımına ilişkin rakamlarda 2013 yılından itibaren konjonktürel bir şekilde ilerleme görülmektedir. Ancak her ne kadar ilerleme kaydedilmiş olsa da bu veriler AB ülkelerinin ortalamasının altında kalmaktadır. Slovakya'nın kamu kurumlarıyla etkileşim kapsamındaki bireysel internet kullanım verileri ise Polonya'ya ait verilere nazaran daha yüksektir. Ayrıca 2014 ve 2015 yıllarında bu oran AB ülkelerinin ortalamasının üzerinde yer almaktadır.

Grafik 3. İnternet Kullanımı: Kamu Makamlarının Web Sitelerinden Bilgi Edinilmesi Açısından Slovakya, Polonya ve AB Karşılaştırması

Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tin00013&language=en>, Erişim Tarihi: 09.05.2019

Yukarıdaki grafikte 2012-2018 dönemine ait Polonya, Slovakya ve AB ülkelerindeki kamu kurumlarının web sitelerinden bireylerin bilgi edinmesine yönelik internet kullanımının verileri gösterilmektedir. 2012 yılında Polonya'nın bu alandaki internet kullanım oranı %25, Slovakya'nın ise %39, AB ülkelerinin ortalama internet kullanım oranı ise %39'dur. Görüldüğü üzere Slovakya ile AB ülkelerinin ortalama internet kullanım oranı birbirine eşittir. 2013 yılında

Slovakya'nın oranında %6'lık bir azalma görülmektedir. Ancak 2014 yılında bu oran %19'luk bir artışla %52 olmuştur. Bu oran AB ülkelerinin internet kullanım oranından %11 fazladır. Polonya'nın bu tarihteki internet kullanım oranı ise %20'dir. AB ülkelerinin internet kullanım oranından %21 daha azdır. 2015 yılında Slovakya'nın internet kullanım oranı %8 azalmıştır. Ancak yine de Slovakya'nın oranı AB ülkelerinin internet kullanım oranının üzerinde seyretmektedir. 2015-2018 arasında %2' lık bir artış vardır. Polonya'da ise 2013-2018 yılları arasında konjenktürel bir şekilde seyralan %7 'lik bir artış görülmektedir. 2018 yılında Polonya'nın bu alandaki internet kullanım oranı %24, Slovakya'nın ise %46, AB ülkelerinin ortalama internet kullanım oranı ise %44'dür.2018 yılında Slovakya ile AB ülkelerinin ortalama internet kullanım verileri arasındaki fark %2'iken, Polonya ve AB ülkelerinin ortalama internet kullanım rakamları arasındaki fark ise %20'dir. Görüldüğü üzere Polonya'nın kamu kurumlarının web sitelerinden bilgi edinilmesine yönelik elde edilen veriler AB ülkelerinin ortalaması altında kalırken, Slovakya'ya ait veriler ise 2014 yılından itibaren AB ülkelerinin ortalamasının üzerindedir.

Sonuç olarak; Eurostat tarafından 2012-2018 dönemini kapsayan resmi form indirme, kamu otoriteleri ile etkileşim, kamu makamlarının web sitelerinden bilgi edinme başlıkları altında açıklanan sonuçlar değerlendirildiğinde Slovakya'da bu oran (gerek Polonya'ya kıyasla gerekse AB' ülkelerinin ortalamasının üzerinde yer alması sebebiyle) daha yüksektir. Dolayısıyla e- yönetim ve e-demokrasinin bir unsuru olan katılımcılık açısından vatandaşların Slovakya'da daha aktif bir rol oynadığını söylemek mümkündür. Ancak her ne kadar Polonya'ya ait oranlar Slovakya ve AB ülkelerinin ortalamaları altında kalsa da, Polonya e-devlet uygulamalarının kullanılması açısından konjenktürel bir şekilde ilerleme kaydetmektedir.

2018 yılında yayınlanan BM E-Devlet Gelişmişlik Endeksi sıralamasında ise Polonya ve Slovakya'nın da içinde bulunduğu 193 ülkenin bu alanda yürütmüş olduğu çalışmalar değerlendirilmektedir. Telekomünikasyon altyapısı gibi teknik durumların baza alındığı bu endeks sıralamasına göre; Polonya 33. sırada, Slovakya ise 49. sırada yer almaktadır (United Nations, 2018: 225).

SONUÇ

1970'lerde yaşanan Petrol Krizlerinin ardından 1980'lerde ekonominin liberalleşmesi düşüncesi ön plana çıkmaktadır. Daha sonraki süreçte ise SSCB'nin çöküşü ve demokrasinin popüler hale gelişi, küreselleşmenin ön plana çıkması, bilgi iletişim teknolojilerinde meydana gelen ilerleme kamu yönetiminde reform düşüncesini gözler önüne sermektedir. Bu eksende AB' de gerek kurum imajını güçlendirmek gerekse demokrasi ve insan hakları adına ülkeler için bir rehber olmak adına çeşitli politikalar yürütülmüştür. Bu politikalarından biriside Eski Demir Perde Ülkelerinin gerekli koşulları sağladığı takdirde Birliğe dahil edileceği yönünde bir karar almasıdır. Bu kararlar birlikte iki Eski Demir Perde ülkesi olan Polonya ve Slovakya'da ekonomi, siyasi ve toplumsal alanlarda uygulanan demokratikleşme, özelleştirme, liberalizasyon gibi politikalarla hızlı ve kökten bir reform süreci yaşanmıştır.

SSCB'nin dağılmasının ardından yönünü Batı'ya dönen Polonya ve Slovakya'da, yürütülen reform alanlarından biri de bilgi toplumunun oluşturulmasıyla ilgilidir. Bu çerçevede her iki ülkede de bilgi teknolojileri altyapısını genişletmek ve modernize etmek, geniş bantlı erişim imkanını sağlamak, personele bilgi okuryazarlığı kapsamında eğitimler düzenlemek amacıyla çeşitli mevzuatlar ve uygulamalar oluşturulmaktadır. Örneğin; 2006 yılında Slovakya'da teknoloji okur yazarlığını artırmak ve online hizmetlerin sunumunu kolaylaştırmak adına memurlara ücretsiz kurslar verilmiştir. Polonya'da ise bilgi okuryazarlığını yaygınlaştırmak, vatandaşların kolay ve ekonomik bir şekilde internete erişmesini sağlamak ve geniş bant altyapısını oluşturmak adına Polonya Bilgi Toplumunun Gelişim Stratejisi (2004-2006) belgesi yayınlanmıştır. Polonya'da e-yönetim uygulamalarını hayata geçirmek, geniş bant altyapısını

oluşturmak ve geliştirmek gibi vazifelerden sorumlu birim Dijital İşler Bakanlığı iken, Slovakya'da ise bu görevi son düzenlemelerle birlikte Maliye Bakanlığı üstlenmektedir.

Her iki ülkede kamu hizmetlerinin tek bir elden sunumunu gerçekleştiren ulusal portallar yer almaktadır. Slovakya'da vatandaşlık, adalet, araç kaydı, sosyal güvenlik ve daha fazla alanda 800'den fazla hizmet sunan Merkezi Kamu İdaresi Portalı (slovensko.sk) varken, Polonya'da ise bu hizmetler Polonya Giriş Kapısı'nın (Wrota Polski) son sürümü olan e-PUAP2'de sunulmaktadır. Bu hizmetlerin online olarak sunum sürecinin hazırlanmasında ya da diğer bir ifadeyle devletin dijitalleşme aşamasında her iki ülkede de özel kuruluşlarıyla, sivil toplum örgütleri ve vatandaşlarla iş birliği içerisinde bulunulmuştur.

E-dönüşüm süreci bağlamında bazı hususlarda Slovakya'nın Polonya'ya nazaran daha fazla yol kat ettiğini söylemek mümkündür. Örneğin; iki ülke Birliğe aynı dönemde katılsa da kamu hizmetlerinin sunumunu kolaylaştırmak ve zaman yönünden tasarruf sağlamak adına ıslak imzanın elektronik imzayla eş değer tutulduğu Elektronik İmza Kanunu Slovakya'da 2002 yılında yürürlüğe girerken, Polonya'da ise 2001 yılında hayata geçirilmesi planlanmasına rağmen çeşitli yetersizlikler sebebiyle 2006 yılında yürürlüğe girebilmiştir.

E-yönetişim ve e-demokrasinin bir unsuru olan katılımcılık açısından bu iki ülkede yürütülen e-devlet uygulamalarının başarıları değerlendirildiğinde ise Komisyon tarafından 2017'de yayınlanan Rapor referans alınabilir. Rapora göre; her ne kadar Polonya, işletmelerin e-hizmetlere yönelmesi açısından iyi bir puan alsa da vatandaşların internet kullanımı açısından elde edilen rakamlar doğrultusunda AB'deki en kötü performans gösteren ülkeler arasında yer almıştır. E-devlet hizmetlerini kullanan vatandaşların oranı %26,6'dır (European Commission, 2017: 35). Eurostat verileri (2012-2018) de bu durumu destekler niteliktedir.

KAYNAKÇA

- Ateş, O. (2009). *Katılımcı Demokrasi ve E-Devlet Uygulamalarının Türkiye’de Demokratik Yönetime Etkileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Baştan, S. ve Gökbunar, R. (2004).“Kamu Hizmetlerinin Sunumunda E-Devletle İlgili Yeni Gelişmeler: Tümlşik E-Devlet Sistemlerine Doğru.”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1): 71–89.
- Delibaş, K. ve Akgül, A. E. (2010). Dünyada ve Türkiye’de E-devlet Uygulamaları: Türkiye’de E-demokrasi ve E-katılım Potansiyellerinin Harekete Geçirilmesi, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 3, 1, 101-144.
- Demczuk, A. ve Pawłowska, A. (2006). Progress toward e- government in Poland: Issues and Dilemmas. *Information Polity: The International Journal of Government & Democracy in the Information Age*, 11 (3/4): 229-240.
- Demirel, D. (2010). Yönetişimde Yeni Bir Boyut: E-Yönetişim, *Türk İdare Dergisi*, 466, 65-94.
- Ekşi, A. (2019). E-yönetişim ve Katılım: E- Demokrasinin Faktörleri ve Belirleyicileri. Ed.B. Parlak ve C. Doğan, *E- Yönetişim Kavramsal/Kuramsal Çerçeve, Ülke İncelemeleri ve Türkiye’ye Yansımaları*. İstanbul: Beta Yayınları, 149-176.
- European Commission, (2015). “eGovernment in Slovakia” <https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/document/2015-03/egovslovakia-january2015v170final.pdf>, (Erişim Tarihi: 10.05.2019).
- European Commission, (2016). “eGovernment in Slovakia” https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/document/eGovernment%20in%20Slovakia%20%20February2016_v1_00, (Erişim Tarihi: 10.05.2019).
- European Commission, (2016a). “eGovernment in Poland”. https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/ckeditor_files/files/eGovernment_Poland_June_2016v401.pdf, (Erişim Tarihi: 12.05.2019).
- European Commission, (2017). “Commission Staff Working Document. Country Report Poland. Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Central Bank And The Eurogroup” <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-country-report-poland-en.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.10.2019).
- European Commission, (2017a). “e Government in Poland” https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/inlinefiles/eGovernment_in_Poland_April_2017v400.pdf, (Erişim Tarihi: 10.05. 2019).
- European Commission, (2018). “e Government in Poland” https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/inline-files/eGovernment_in_Poland_2018.pdf, (Erişim Tarihi: 20. 12.2019).
- European Commission, (2019). “Digital Government Factsheet 2019 Slovakia” https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/inlinefiles/Digital_Government_Factsheet

[s_Slovakia_2019.pdf](#), (Erişim Tarihi: 20.12.2019).

European Communities, (2008). “*The Development of eServices in an Enlarged EU: eGovernment and eHealth in Slovakia*” https://www.governance.sk/wp-content/uploads/2017/03/eGovernment_and_eHealth_in_Slovakia.pdf, (Erişim Tarihi: 10.05.2019).

Işık, G.G. (2006). *1980'den Sonra Türkiye'de Yapılan Kamu Yönetimi Reformu Çalışmaları*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Kırçova, İ. (2003). *E-Devlet Uygulamaları ve Ekonomiye Etkileri*. İstanbul: Acar Matbacılık.

Loveckâ, S. (2006). Introduction to Building E-Government In Slovakia (Issue Of Services to Citizens). *Folia Geographica 10*, 321-334.

Maraş, G. (2011). Kamu Yönetimlerinde E-Devlet ve E-Demokrasi İlişkisi, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 37, 121-144.

OECD, (2015). “*Reforming The Slovak Public Sector Economics Department Working Papers No.1212*” [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=ECO/WKP\(2015\)30&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=ECO/WKP(2015)30&docLanguage=En), (Erişim Tarihi: 10.05.2019).

Özer, M.A. (2017). Yönetişimden Dijital Yönetişime: Paradigma Değişiminin Teknolojik Boyutu. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6, 16,457-479.

Popiolek, M. (2013). E-government in Poland – Selected Issues. *The Journal of Education, Culture and Society*, 2, 397-403.

Sansarcı, İ. (2013). *Elektronik Devlet ve E-Demokrasi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Uçkan, Ö. (2003). *E-Devlet, E-Demokrasi ve Türkiye*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.

United Nations, (2018), “*E-Government Survey 2018 Gearing E-Government To Support Transformation Towards Sustainable And Resilient Societies*”, https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2018Survey/EGovernment%20Survey%202018_FINAL%20for%20web.pdf (Erişim Tarihi: 10.05.2019).

Urbanczyk, M.A. ve Sorychta, W.B. (2012). “Projects Of The Implementation Of E-Administration In Poland.” *Information Systems in Management*, 1(3), 211-222.

Yıldırım H., Kaplan, V., Çakmak, T. ve Üstün, C. (2003). *Her Şeyi e-leştirdik*. Ankara: Macar Yayıncılık.

Yıldız, M. ve Leblebici, D. N. (2018). “Kurumsal Örgüt Kuramı E-Devlet Uygulamalarını Anlamak ve Açıklamak için Yararlı Olabilir mi?”, *Siyasal: Journal of Political Sciences*, 27(1): 7–22.

<http://www.bilgitolumu.gov.tr/bilgi-toplumu/e-donusum-projesi/>, (Erişim Tarihi: 10.05.2019).

<https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tin00013&language=en>, (Erişim Tarihi: 09.05. 2019).

ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi (ASSAM-UHAD)-ASSAM International Refereed Journal

Cilt: 7 Sayı: 16 Yıl: 2020